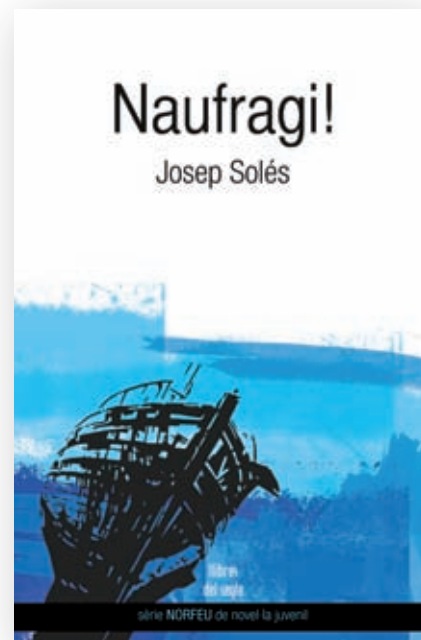

Els llims del Bàltic

ANNA CARRERAS

Publicat a la col·lecció Norfeu de literatura juvenil, *Naufragi!* bascula entre el real i l'invent, i és apta per a lectors d'entre catorze i cent quaranta anys, segons el seu editor, el poeta Roger Costa-Pau. Josep Solés (Girona, 1964) és metge però va debutar fa vuit anys com a escriptor amb la novel·la *Clarscur-misteri al Museu del Cinema*. Finalista del Premi Ciutat d'Olot, *Naufragi!* és la història del vaixell *Vasa*, buc insígnia de l'Armada Reial sueca, enfonsat el 1628 a Estocolm. Amb un llenguatge basat en la frase llarga —potser excessiva per a un lector jove—, un lèxic de vegades innecessàriament complex, uns diàlegs força versemblants i uns personatges amb un únic registre però amb prou gràcia per despertar interès, Solés enfila una crònica de caràcter històric coordinada en tres parts. A la primera, hi coneixem Hans Larsson, un mariner de vint-i-vuit anys amb un secret inconfessable que s'instal·la a passar l'hivern a casa de l'impressor Gustaf

Hedberg, el qual viu amb la seva dona i la seva filla, que s'enamora del mariner. El muntatge d'un sàinet perillós per evitar que Hans no hagi d'anar a la guerra (una missió patriòtica per a tot-hom excepte per la família Hedberg) el manté com un mort en vida i evita que pugui al vaixell. A la segona part, més breu, som a l'any 1953, i coneixem l'equip format pel pescador Nils Söderberg, el seu nét Axel i l'enginyer Franzén, entestats a buscar les restes del naufragi del *Vasa*. A partir d'un flashback amb ritme trepidant, Solés relata el naufragi. L'any 1961 treuen de l'aigua les restes del buc i descobreixen un «cavaller infiltrat» enmig de la vulgaritat de la roba dels altres esquelets. Aquí totes dues històries volen confluïr una mica amb calçador però, malgrat la xerricada, no fan mal d'ulls. La darrera part canvia de narrador: tornem al segle XVII però ara no és el cronista en tercera persona qui relata els fets, sinó un protagonista en primera persona. Hans Larsson explica la seva vida i confessa la seva tràgica cadena

SOLÉS, Josep

Naufragi!

Llibres del Segle.

Girona, 2014

95 p

de dissorts i el seu secret. Acompanyen la lectura, la reflexió sobre la força de la genètica i sobre la necessitat de clavar l'ungla al destí desfavorable, a banda del plànol d'Estocolm, el recorregut del *Vasa* i el viatge de Hans Larsson, un autèntic romàntic *avant la lettre*.

Quotidianitats transcendentals

MANUEL CASTAÑO

Maria Wallace, nom de casada de Maria Teresa Mir i Ros, és una poeta catalana que escriu en anglès a Irlanda. Va néixer a Fenals d'Aro el 1939; deu anys després la seva família emigra a Xile, d'on tornen per instal·lar-se a Sant Feliu de Guíxols. Des del 1969 viu a l'àrea de Dublín. Es va casar amb Richard Wallace, que va morir el 2004 i amb qui va tenir dos fills. Allà es va

dedicar primer a la pintura i després a l'escriptura poètica. Entre altres distincions, el 2006 va rebre un dels Hennessy Literary Awards, concretament el premi al «Best Emerging Poetry». El 2010 va publicar un primer recull a Catalunya, *La segona ombra / Second shadow* (Albi), que té continuïtat en aquest que ara ens ocupa, el qual conté 85 poemes, ordenats en seccions cronològiques, des dels noranta fins

l'any passat, amb clar predomini dels més recents. En tots dos casos es tracta d'una edició bilingüe a càrrec de la mateixa autora, en el benentès que l'original és en anglès i que la versió en català no és sols una gentilesa als lectors catalans, sinó també un intent de recuperar la llengua de la infantesa. El punt de partida és aparentment modest: «Faig servir la poesia com a encenalls, un foc per escalfar els meus

Francesc Vayreda en el seu lloc

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

El temps ha fet justícia a Francesc Vayreda Casabó, el tercer dels Vayreda pintors i el qui va trencar els motlles de l'Escola Olotina per volar cap a d'altres horitzons estètics. Els olotins del seu temps no el van entendre, i els qui van venir després d'ell van menysprear la seva obra renovadora i es van mantenir tossudament fidels als models del passat. Ben pocs van tenir la intel·ligència o el coratge de seguir el camí que ell havia fressat.

Ara, per fi, el temps ha posat les coses al seu lloc. El Museu de la Garrotxa ha muntat una gran mostra antològica —després traslladada a Girona— i ha editat un catàleg excepcional, amb un llarg, rigorós i exhaustiu assaig biogràfic, històric i crític de Mariona Seguranyes, comissària de l'exposició, acompanyat d'una frondosa bibliografia i il·lustrat amb la reproducció de més d'un centenar d'obres pictòriques. El

treball ressegueix apassionadament la trajectòria vital i artística de Vayreda, ens introdueix en el seu univers i el col·loca en el lloc que li correspon en el panorama de l'art català, al costat dels grans artistes de l'època, entre els quals generalment no havia estat admès. Ens mostra, a més, la vessant encara més ignorada de la seva faceta política i de la seva intensa activitat cívica i cultural.

El catàleg conté altres aportacions de mèrit, de Francesc Fontbona (sobre l'impressionisme català), de Susanna Portell (sobre el context barceloní de l'artista) i de Joan Sala. Aquest últim reivindica l'encaix de Francesc Vayreda dins de l'Escola d'Olot: repassa les influències rebudes del seu mestre, Berga i Boix, del seu pare, Joaquim, i del seu oncle Marian, i el vincula a un esperit de recerca que segons ell ha existit sempre a Olot, sovint amagat per les conegudes «formes artesanals de dubtosa qualitat artística». Sala, bon coneixedor de l'època i dels seus artistes, sosté que Francesc Vayreda

va ser un innovador durant el segle xx com ho havia estat el seu pare durant el xix. I no dubta a l'hora de considerar-lo «un dels millors pintors olotins de tots els temps». Aquest catàleg, esplèndidament il·lustrat i editat, aporta arguments suficients per donar la raó a una afirmació tan contundent.

dies», i moltes vegades la seva sembra només una mirada curiosa i amable que ens vol fer present el miracle de la vida o la importància de l'amor. Però els poemes que més criden l'atenció són aquells en què descriu amb pocs traços una situació quotidiana densa de resonàncies: els signes d'alleujament o de felicitat d'una dona que de sobte queda viuda, malgrat que ningú no havia sentit mai barallar-se la parella; la noia a qui no fan anar a escola i d'amagat llegeix els llibres del seu germà; la mare que ha perdut el fill d'accident, i en voldria tenir un altre però el marit no vol... I també aquells

DIVERSOS AUTORS

**Francesc Vayreda,
de l'impressionisme al
noucentisme a Catalunya**

Museu de la Garrotxa - Institut
de Cultura de la Ciutat d'Olot
Olot, 2013
266 p

WALLACE, Maria

El blau de la distància

Diputació de Girona
Girona, 2014
242 p

en què, sense gaire esforç en aparença, introdueix una dimensió transcendent amb imatges perfilades amb tanta cura com pudor, com és el cas de «Camps glaçats» —«Passant pel sedàs de la matèria / les lleis de l'univers han oblidat / els seus orígens»— o de «Flashback», on assoleix concentrar la constant interrelació entre el passat i el futur que hi ha les nostres vides. Maria Wallace pertany òbviament a la literatura irlandesa escrita en anglès, però la voluntat de traduir-se al seu idioma matern li obre un lloc també en la catalana, i a jutjar per les proves que presenta, no serà pas secundari.